

Zpráva z evaluačního nástroje Klima učitelského sboru dotazník pro učitele

Základní škola

Tabulka 1: Charakteristiky šetření v: Základní škola

Počet všech učitelů školy (fyzické osoby s úvazkem vyšším než 0,33; nepočítá se ředitel/ka ani zástupce/kyně / zástupci)	36
Počet vyplněných dotazníků (dotazník nevyplňuje ředitel/ka ani zástupce / zástupci)	34
- z toho učitelé 1. stupně ZŠ	16
- z toho učitelé 2. stupně ZŠ	18
- z toho učitelé nižšího stupně víceletého gymnázia (vyučovaný nadpoloviční úvazek)	0
- z toho SŠ	0
Celková návratnost	94%

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli, milí kolegové,

v následující zprávě se Vám dostávají do rukou výsledky šetření klimatu Vašeho učitelského sboru. Můžete se tedy dozvědět, jak jsou u Vás ve škole v rovině profesní i osobní učitelé vnímány a hodnoceny vzájemné vztahy a jaké znaky vykazuje učitelský sbor jako celek. Dotazník zjišťuje jak kolegiální vztahy uvnitř sboru, tak také vnímané vztahy učitelů ve vztahu k řízení školy a vedení lidí. Zjištěná data o sociálním klimatu ve Vaší škole budou vždy v dalším textu, v tabulkách nebo v grafech uvozena slovy „výsledky Vaší školy”.

Předkládané výsledky umožní sledovat hodnoty dílčích faktorů, které v pojetí nástroje reprezentují fenomén klimatu učitelského sboru. První dva faktory, podpora sboru vedením školy (P) a pevnost vedení školy (D), sledují vyjadřovaný vztah učitelů k práci vedení školy; zejména vnímanou podporu, vytvářené podmínky práce a dále pevnost řízení a kvalitu vedení lidí. Další dva dílčí faktory, angažovanost učitelů (A) a frustrace učitelů (F), vyjadřují sebehodnocení kvality práce učitelů, profesní zaujetí a stupeň vnímané profesní zátěže, resp. úroveň jejího zvládnutí. Pátý faktor, přátelské vztahy ve sboru (V), sleduje kolegiální vazby mezi učiteli v osobní i profesní rovině.

Zjišťována je také shoda jednotlivých výpovědí všech členů učitelského sboru (vyjádřeno směrodatnou odchylkou), která signalizuje podobné názory učitelů na fungování školy a může vyjadřovat stupeň soudržnosti názorů sboru jako celku. Kromě těchto dílčích dat je k dispozici grafické vyjádření všech faktorů klimatu v učitelském sboru Vaší školy, tj. grafický profil klimatu. Vlastní výsledky tak můžete porovnat s modelovým grafickým prototypem.

Přejeme Vám, aby výsledky šetření přispěly ke zlepšování profesních i mezilidských vztahů ve Vašem učitelském sboru a podpořily kvalitu fungování celé Vaší školy.

O dotazníku

Dotazník klimatu učitelského sboru (KUS) zjišťuje vyjadřovanou kvalitu interpersonálních vztahů a sociálních procesů učitelského personálu, které fungují ve sledované škole tak, jak ji vnímají, prožívají a hodnotí učitelé sboru školy. Základem předložené verze dotazníku je původní zahraniční nástroj k měření klimatu sboru (OCDQ-RS; Kottkamp, Mulhern, Hoy, 1987), přeložený do češtiny Laškem (1995). Tento převzatý nástroj jsme pro účely aplikace v českém prostředí adaptovali a standardizovali. Znamená to, že byly změněny některé položky a jejich struktura, aby dotazník lépe vyhovoval diagnostice klimatu v českých sborovnách základních a středních škol. Současně bylo statistickými procedurami sledováno a korigováno, do jaké míry jsou jednotlivými položkami relevantně syceny dílčí faktory, které klima reprezentují. Podrobnější postup adaptace a standardizace je pro zájemce uveden v manuálu.

Dotazník klimatu učitelského sboru (KUS) měří tyto dílčí faktory

1. Podpora sboru vedením školy (P)

- Vedení školy poskytuje konstruktivní kritiku zaměřenou na blaho školy a učitelů, zadává smysluplné úkoly; motivuje učitele, samo jde svým přístupem a vlastní prací příkladem. Akceptovány jsou jak požadavky fungování školy, tak také sociální potřeby učitelů.

2. Pevnost vedení školy (D)

- Vedení školy má dobrou kontrolu nad prací učitelů, formuluje jasné požadavky, používá rigorózní kritéria hodnocení; řízení školy drží pevně v rukou, plánuje reálné vize a má přehled o dění ve škole.

3. Angažovanost učitelů (A)

- Učitelé jsou iniciativní, hrdí na svou školu, respektují své kolegy a aktivně s nimi spolupracují; učitelé jsou ochotni naplňovat společnou vizi školy. Úsilí učitelů směřuje k podpoře a úspěchu žáků, preferovány jsou přátelské vazby k dětem a vytváření atmosféry důvěry.

4. Frustrace učitelů (F)

- Učitelé cítí nadbytek rutinních povinností mimo vlastní výuku a velké množství obtížné administrativy, o jejíž potřebnosti a rozsahu nejsou přesvědčeni. Méně příznivě jsou vnímány vztahy mezi kolegy. Řízení školy je vnímáno se znaky byrokratismu a manažerismu.

5. Přátelské vztahy ve sboru (V)

- Učitelé hodnotí vztahy mezi kolegy jako pevné a přátelské, případné konflikty umí řešit věcně a s nadhledem. Učitelé se osobně dobře znají a stýkají se i mimo školu a své pracovní povinnosti.

Výsledky a jejich interpretace

Následující výsledky Vaší školy jsou prezentovány i v porovnání s výsledky vzorku jiných škol. Výsledky ze vzorku škol byly získány v rámci projektu Cesta ke kvalitě ve školním roce 2010/2011. Vzorek tvořilo 33 škol, kde návratnost dotazníků v dané škole byla rovna 70 % nebo větší. Celkem byly zpracovány výpovědi od 771 učitelů. Ve vzorku bylo celkem 18 základních škol s prvním i druhým stupněm, z toho byly 2 ZŠ speciální, a 15 středních škol, z toho 4 gymnázia, 9 středních odborných škol, 2 střední odborné školy spojené se středním odborným učilištěm. Velikost škol se pohybovala v rozmezí 9 až 55 učitelů. Podrobnější údaje o vzorku škol a více informací ke způsobu vyhodnocení dat naleznete v manuálu k tomuto evaluačnímu nástroji.

Tabulka 2 : Souhrnné výsledky školy a porovnání s výsledky vzorku škol.

	Dílčí faktory				
	P	D	A	F	V
Výsledky Vaší školy					
aritmetický průměr	2,97	2,63	3,05	1,87	2,37
směrodatná odchylka	0,67	0,51	0,50	0,46	0,54
percentilové umístění průměru školy	60,8	20,2	54,5	68,2	40,5
Výsledky vzorku škol					
aritmetický průměr	2,86	2,91	3,02	1,77	2,43
směrodatná odchylka mezi školami	0,41	0,33	0,27	0,21	0,25
směrodatná odchylka uvnitř škol	0,49	0,44	0,38	0,38	0,54
orientační empirické minimum průměrů	2,10	2,20	2,40	1,40	1,90
orientační empirické maximum průměrů	3,50	3,50	3,50	2,20	2,90
orientační empirické minimum směrodatných odchylek	0,30	0,20	0,20	0,20	0,30
orientační empirické maximum směrodatných odchylek	0,80	0,80	0,60	0,60	0,70

Interpretace

Aritmetické průměry jsou průměrné hodnoty výpovědí učitelů v daných faktorech - pro porovnání učitelů Vaší školy a škol ve výše uvedeném vzorku.

Teoreticky se hodnoty všech faktorů mohou pohybovat v rozmezí průměrných hodnot mezi 1 a 4. Pro orientaci, kde se reálně (empiricky) pohybují hodnoty těchto faktorů, se můžete podívat na rozpětí mezi minimem a maximem u „orientačních empirických průměrů“. Tyto hodnoty byly určeny podle výsledků uvedeného vzorku škol a představují jakési „pásmo běžných hodnot“. Může se ovšem stát, že hodnoty Vaší školy z tohoto pásma vybočí a objeví se i mimo toto rozpětí. Signalizuje to zpravidla extrémnější hodnotu v daném faktoru, tedy větší, resp. menší sílu uvedené slovní charakteristiky tohoto faktoru.

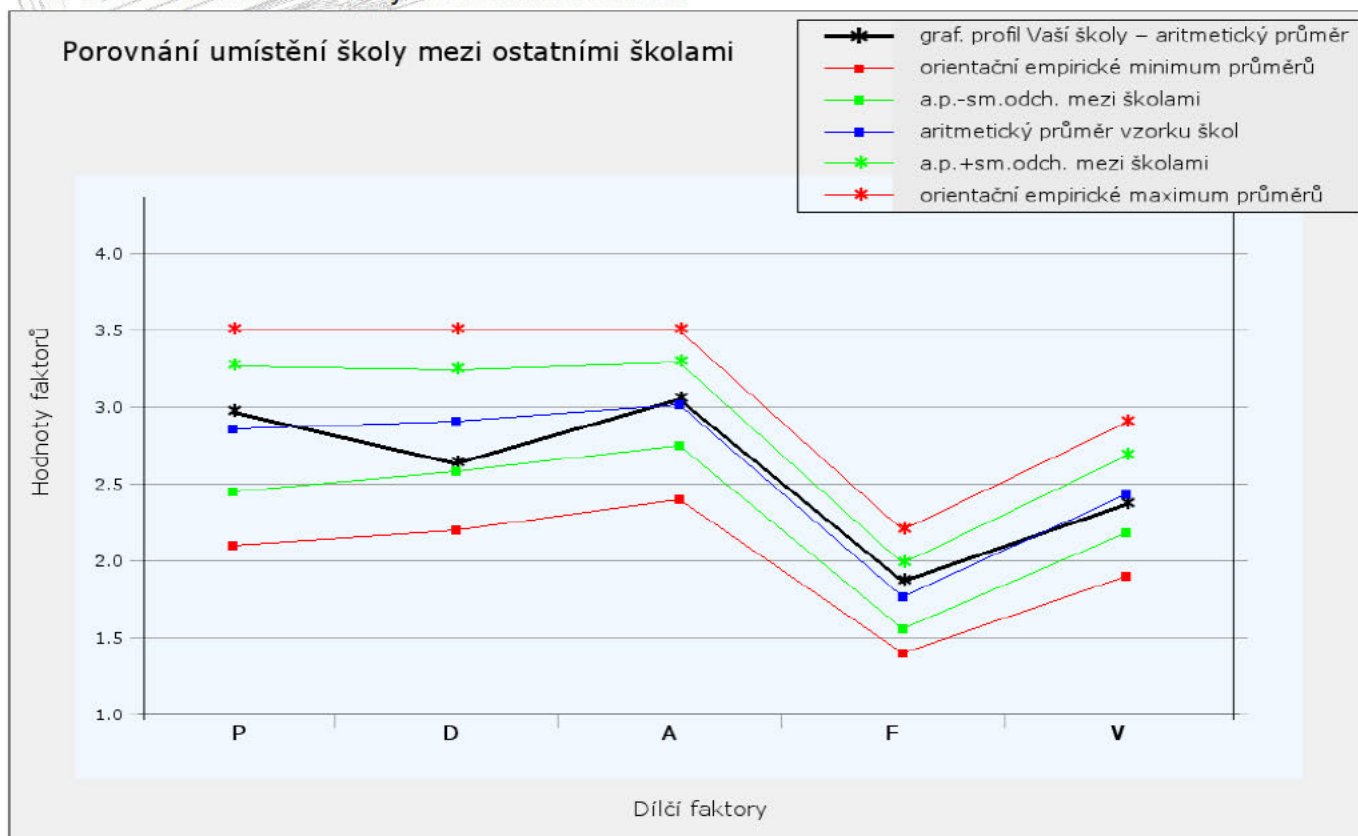
Přesnější umístění Vaší školy mezi ostatními školami ukazuje „percentilové umístění průměru školy“. Tato hodnota říká, kolik procent škol dosahuje v daném faktoru hodnotu stejnou nebo nižší. Percentilové umístění je spočteno na základě dat ze vzorku škol, ale za předpokladu normálního rozložení hodnot se středem

v aritmetickém průměru vzorku škol a „směrodatnou odchylkou mezi školami“. Nejde tedy o přesné umístění Vaší školy mezi 33 školami ve vzorku. Může se stát, že i pro hodnotu faktoru Vaší školy rovnající se „orientačnímu empirickému minimu“ nebude percentilové umístění 0.

Směrodatná odchylka faktorů uvnitř Vaší školy vypovídá o míře shody výpovědí učitelů. Nižší hodnota směrodatné odchylky naznačuje, že se učitelé Vaší školy ve výpovědi k danému faktoru mezi sebou více shodují; vyšší hodnota prozrazuje nízký stupeň souladu těchto výpovědí, resp. jejich nejednoznačnost až protichůdnost. Pro porovnání, co je nižší a vyšší hodnota směrodatné odchylky, Vám orientačně pomohou poslední 2 řádky tabulky č. 2, kde je uvedeno rozpětí směrodatných odchylek v definovaném vzorku škol. Průměrná hodnota směrodatných odchylek škol je v řádku „směrodatná odchylka uvnitř škol“.

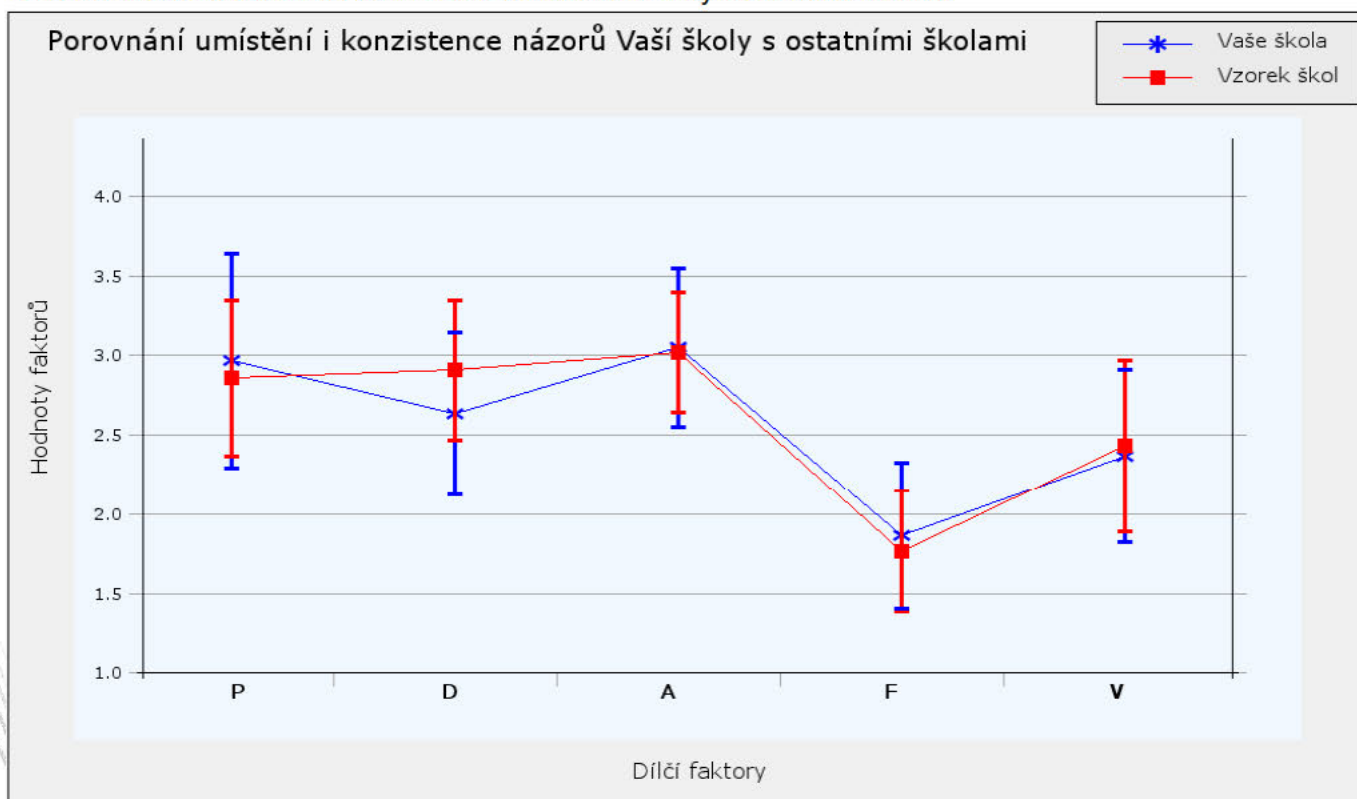
Směrodatná odchylka mezi školami je určena jako směrodatná odchylka průměrných hodnot škol. Nižší hodnota této směrodatné odchylky říká, že se školy mezi sebou v daném faktoru liší jen málo, a naopak, vyšší hodnota signalizuje větší rozdíly mezi školami. Tato hodnota byla použita i v následujícím grafu. V rozmezí jedné směrodatné odchylky na jednu a druhou stranu kolem aritmetického průměru se nacházejí přibližně dvě třetiny všech škol. Níže uvedený graf 1 v tomto smyslu znázorňuje, kde se nachází Vaše škola mezi ostatními školami. Grafický profil průměrných dat výpovědí učitelů Vaší školy lze porovnat s aritmetickým průměrem vzorku škol a s dalšími hodnotami. Přesnější hodnotou je výše uvedené vyjádření percentilového umístění Vaší školy.

Graf 1: Porovnání umístění školy mezi ostatními školami.

Poznámka: Spojnice v grafu nemají žádný věcný význam, pouze opticky zvýrazňují umístění hodnot pro jednotlivé faktory.

Graf 2: Porovnání umístění i konzistence názorů Vaší školy s ostatními školami.

Vyznačené svislé čárky u bodů v grafu 2 vyjadřují směrodatnou odchylku zjištěných dat. Směrodatná odchylka vypovídá o míře různosti názorů ve skupině. Orientačně se dá říci, že v rozpětí jedné směrodatné odchylky kolem průměru na jednu a druhou stranu leží výsledky přibližně dvou třetin učitelů. Ve sboru, kde je směrodatná odchylka nižší, jsou výpovědi učitelů v daném faktoru sobě bližší (konzistentnější) a naopak. Pro porovnání se vzorkem škol je použita „směrodatná odchylka uvnitř škol“.

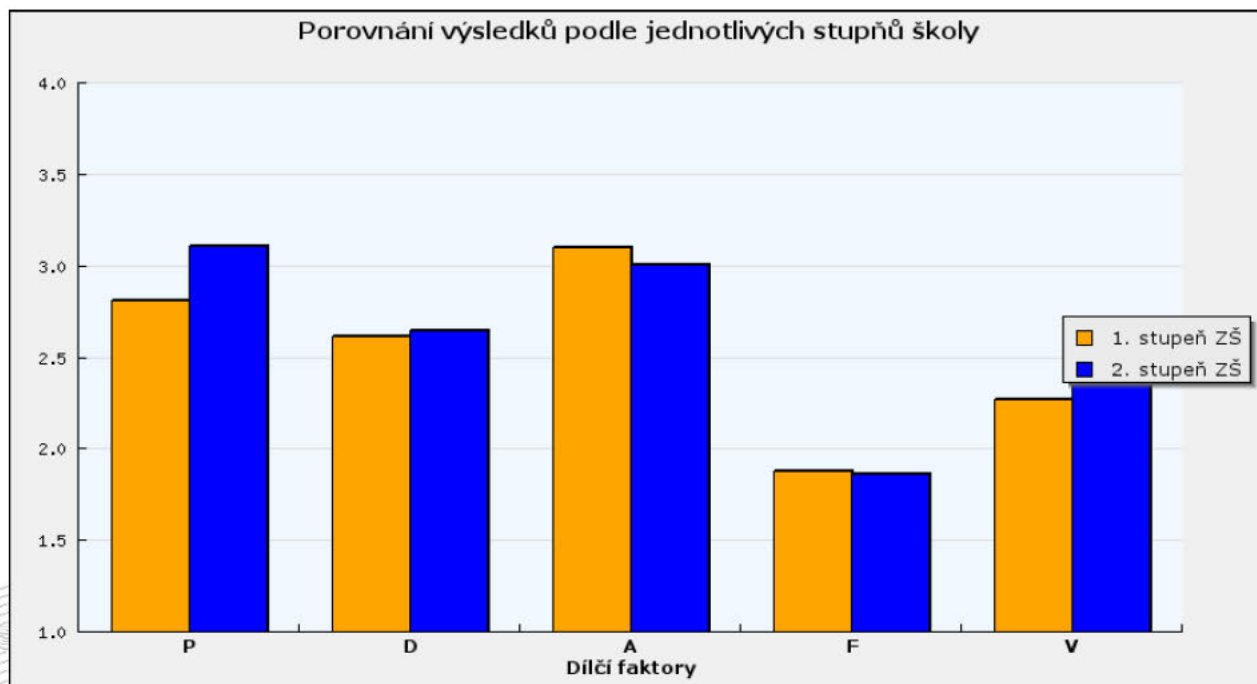
Výsledky také umožňují porovnat rozdíly ve vnímání klimatu skupinami učitelů uvnitř učitelského sboru, tedy např. v základní škole mezi skupinou učitelů prvního a druhého stupně; na gymnáziích mezi učiteli nižšího a vyššího stupně apod. (tabulka 3; graf 3). Předpokládáme, že rozdíly by za běžných okolností neměly být vysoké (jde přece o stejné vedení, stejnou „kulturu“ školy atd.).

Tabulka 3: Porovnání výsledků podle jednotlivých stupňů školy.

	Celkem	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	Nižší stupeň víceletého gymnázia	SŠ
podpora učitelů vedením školy (P)	2,97	2,81	3,11	-	-
direktivita vedení školy (D)	2,63	2,62	2,65	-	-
angažovanost učitelů (A)	3,05	3,10	3,01	-	-
frustrace učitelů (F)	1,87	1,88	1,86	-	-
přátelské vztahy ve sboru (V)	2,37	2,27	2,46	-	-

Pozn: V tabulce jsou zobrazeny aritmetické průměry za stupně školy, ve kterých bylo vyplněno minimálně 5 dotazníků. Stejně výsledky prezentuje i graf 3.

Graf 3: Porovnání výsledků podle jednotlivých stupňů školy.

Pozn: V grafu jsou zobrazeny aritmetické průměry za stupně školy, ve kterých bylo vyplněno minimálně 5 dotazníků

Výsledky šetření klimatu učitelského sboru ve Vaší škole je tedy možno porovnávat na různých úrovních dat (střední hodnoty, odchylky). Data však není možno přeceňovat, absolutizovat či na jejich základě vyvozovat kategorické soudy nebo činit zásadnější opatření. Pro vedení školy a učitele mohou být zjištěné údaje užitečným signálem o vlastní práci a o fungování sboru. Výsledky mohou posloužit jako relevantní podnět k analýze, inspiraci a zdokonalování práce školy. Opakovaná měření mohou napomoci zaznamenat dynamiku fenoménu školního klimatu. Opakovat měření nedoporučujeme v kratších intervalech než je jeden rok.